

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Notitie Situatie na val kabinet Rutte IV

Aan Voorzitter
Van Waarnemend Griffier
datum 8 juli 2023

Waarnemend Griffier, Geert Jan Hamilton

Geachte Voorzitter,

Op vrijdag 7 juli 2023 hebben de minister-president en de ministers en staatssecretarissen van het kabinet Rutte IV hun ontslag bij de Koning ingediend, omdat zij er niet in slaagden tot een gemeenschappelijk asielbeleid te komen. De Koning heeft de ontslagaanvraag in overweging genomen en de minister-president, ministers en staatssecretarissen verzocht al datgene te blijven verrichten, wat zij in het belang van het Koninkrijk noodzakelijk achten. Laatstgenoemd verzoek moet binnen de staatsrechtelijke verhoudingen in Nederland zo worden gelezen dat het geldt, zolang de Tweede Kamer geen blijk heeft gegeven inzake de voortgang van de regeringsactiviteit een andere richting voor te staan.

Benoeming en ontslag van de minister-president en de overige ministers (artikel 43 Grondwet) kunnen slechts plaatsvinden conform de wensen van de parlementaire meerderheid. Sinds 2012 is staatsrechtelijk aanvaard dat het initiatief tot regeringsvorming bij de Tweede Kamer ligt. Dat betekent dat ook bij de ontslagverlening niet tegen het gebleken gevoel van de meerderheid dient te worden ingegaan.

Thans doet de situatie zich voor waarvoor het Reglement van Orde van de Tweede Kamer in artikel 11.1, vijfde lid, een voorziening kent. Dit artikel luidt als volgt:

Na een tussentijdse val van het kabinet kan de Kamer beraadslagen over de wenselijkheid of richting van een nieuwe kabinetsformatie. Het eerste tot en met vierde lid is dan van overeenkomstige toepassing.

De Voorzitter van de Tweede Kamer heeft voor maandag 10 juli 2023, 10.15 uur, een vergadering van de Tweede Kamer uitgeschreven. Op haar verzoek zal de minister-president een verklaring afleggen over de ontstane politieke situatie. Aansluitend zal er een Regeling van werkzaamheden zijn, waar het lid Wilders een verzoek zal doen nog diezelfde dag een debat te voeren over de ontstane politieke situatie.

Het ligt in de rede, dat in de vergadering van de Tweede Kamer duidelijk wordt of de Kamer er geen bezwaar tegen heeft dat het kabinet in huidige samenstelling in demissionaire status de werkzaamheden blijft verrichten die het in het belang van het Koninkrijk noodzakelijk acht. Indien de meerderheid van de Kamer het wenselijk acht dat een (tijdelijk) kabinet in andere samenstelling tot stand komt, kan dat in de vergadering tot uitdrukking komen. Eventueel kan een (in)formateur aangewezen worden.

Er gaan stemmen op dat nieuwe verkiezingen voor de Tweede Kamer aangewezen zijn. Elk der Kamers kan ingevolge artikel 64 van de Grondwet bij koninklijk besluit worden ontbonden. Het besluit tot ontbinding houdt tevens de last in tot een nieuwe verkiezing voor de ontbonden Kamer. Het is passend binnen de staatsrechtelijke verhoudingen, dat tot ontbinding van de Kamer wordt besloten, indien de Kamer dat in meerderheid wenselijk acht. Het is ook passend dat een Koninklijk Besluit tot ontbinding van de Kamer niet genomen wordt, indien niet gebleken is dat een meerderheid van de Kamer dat wenst.

Vragen die tijdens het debat in elk geval beantwoording verdienen, zijn:

- Wenst een meerderheid van de Kamer dat tot Kamerontbinding en tot nieuwe verkiezingen voor de Tweede Kamer besloten wordt?
- Wenst een meerderheid van de Tweede Kamer dat het kabinet in huidige samenstelling demissionair doorregeert tot een nieuw kabinet na verkiezingen aantreedt?, dan wel:
- Wenst een meerderheid van de Kamer dat wijzigingen in de samenstelling van het kabinet worden doorgevoerd?, dan wel:
- Wenst de meerderheid van de Kamer dat in de aanloop naar verkiezingen tijdelijk een nieuw kabinet geformeerd wordt? Een tijdelijk kabinet kan een regulier kabinet zijn, al kan de Kamer zo'n kabinet een beperkte opdracht meegeven, waaronder het voorbereiden van nieuwe verkiezingen (vgl. kabinet-Zijlstra 1967); door zo'n beperking is een interim- kabinet formeel niet, maar materieel wel met een demissionair kabinet te vergelijken.

In elk geval komt bij een positieve beantwoording van de laatste vraag de benoeming van een of meer informateurs onderscheidenlijk formateurs in aanmerking. Bij de keuze voor nieuwe verkiezingen is het aan de regering de nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Het ligt voor de hand dat de datum, na consultatie van de Kiesraad, in overleg met de Tweede Kamer wordt bepaald.

Geert Jan Hamilton
Waarnemend Griffier van de Tweede Kamer